

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Deák Ferencz-ut. 12. sz. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

B lyegtelen levelet nem fogadunk el. Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

Melléklapja: „GÖMÖR-KISHONT T. E. VÁRMEGYE HIVATALOS ÉRTESÍTŐJE.”

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Ujváros-utca 8. szám alatt (Tóthy-fele házban)
R Vozzary Gyula tanárnál. — Ide intézendők a kiadóhivat. It ill-tő előrefizetés, hirdetemény, nyiltter és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor fogata 6 kr.
Bélyegdíj minden beikt. ás után 30 kr

Nyilttér:

Egy sor 20 kr

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala Rimaszombat Ujváros utca Tóthy-fele házban, nem különben minden hazai postahivatal. Az előfizetés legezelszerűbben posta-utalvány uján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

Az iskolai év kezdetén.

Megkezdődtek a beiratások s a tanulók se-rege ismét ellepi városunkat, — a tanintézetek falai hangosabbakká, az utcák élénkebbekké váltottak s megkezdették legnemesebb munkájukat azok is, kik két hónap óta jól megérdemelt pihenőt tartanak.

De az iskolai év kezdete legfontosabb a szülőkre és gyámokra nézve, kik bizonyára tisztában vannak avval, hogy gyermekeik sorsát mily uton-módon biztosítsák s jó reménység fejében fiaik jövő pályáját maguk választják meg. Kérdés azonban, hogy a legnagyobb jóakarat és óvatosság mellett is nem fognak oly tévedések történni, melyek talán egy egész életpályára bénító hatással lehetnek?

Kötelességünknek tartjuk figyelmeztetni a szülőket és gyámokat arra, hogy vegyék figyelembe azt a véleményt, melyet a tanárok és tanítók mondanak gyermekeikről. Ha kiténik, hogy a növendék nem tanulói pályára való, ne kényszerítsék oly iskolába járni, mely a tehetségtelen tanulót csak proletárrá nevelné száz meg száz baj közepett, többszöri kényszer megszakítással, hanem adják oly pályára, mely tehetségének megfelelő, s melyen a haza és társadalom hasznos és tevékeny polgárává küzdheti fel magát. Ha azonban a gyermek tenetsége szöbb reményekre jogosít, ha valamely tudományos pálya életerős csirái rejlenek a fiu talentumában s ezt nevelői fölfedezik, ne zárja el előtte: az utat se a szülői önkény és vaskalaposság, se a szegénységgel való küzdelem.

Pedig hány esetet tudnánk felsorolni arra, hogy a legtehetségesebb növendékek, kik lelkük teljes hajlandóságával esüggének pályájukon, szölli önkény következtében erőszakkal ragadt tnak ki az iskolából! Hány valóságos zseni züllik el felvigyázói könnyelműsége folytán, kik egykor a társadalom büszkeségei lehetnének!

A tiszta humanismus terepélyes fája még soha sem bocsátott oly terjedelmes lombokat, mint a mi korunkban A szerencsétlenségnek és nyomornak ezer meg ezer alakja nyer árnyékában enyhülést.

Minden mellékes érdek nélkül konstatálhatjuk, hogy főleg a protestans iskolák azok, melyek a humanismus terén vezérszerepet visznek; a direkt és indirekt segélyezések, melyeket a tanulóknak nyújtanak, több százezer forintot tesznek ki évenként, mi által lehetővé van téve az, hogy a tanulói pálya anyagi nehézségeivel megküzdeni nem tudó szegény, de tehetséges tanulók valódi hivatásuktól el ne szakittassanak, a szülők a rájuk háruló terhet megosztva könnyebben viselhessek.

E körülmény eléggé indokoltá teszi azt, hogy a tanárai által tehetségesnek ismert növendékeknek a tanulói pályán való meghagyását sűrűgessük az erőszakos vagy a terhektől könnyebben szabadulni óhajtó szülőkkel szemben; ez azonban nem gátol annak kimondásában sem, hogy a tudományos pályára nem való ifjút valóságos vétek arra kényszeríteni, a mire sem tehetsége, sem akarata nincs.

Nem tudjuk másnak nevezni, mint társadalmi nyavalyának korunk azon törekvését, hogy az ifju nemzedék kilencz-tized részéből erőnek erejével hivatalnokot, litteratus embert akar faragni, minek folytán a kereskedő és iparos pályát csak végső menedéknek tekintti. A kinek néhány hold földje van, már nagyságos ur s családjának letűnt fényét gyermekei által akarja ismét zenithre kényszeríteni. Innen van az, hogy a különben nagyon tiszteletre méltó kereskedői és iparos pályára többnyire csak azon családok ivadéka kerülnek, kik magok is apjuk mesteriségét örökölték. Holott mindkét osztály erkölcsi tekintetben sokkal magasabban állana, hogy ha csak azokat fogadná kebelébe, kikben pályájuk betöltésére valódi hivatás van.

Mire e sorok napvilágot látnak a gymnásiumokban is be lesznek fejezve a beiratások. A legutóbbi napok tapasztalatai szerint a gymnásium ötödik osztályába lépő növendékek szölli tulajdonilag a mellett nyilatkoztak, hogy fiaik a görög nyelvben is nyerjenek oktatást. E tény vagy azt bizonyítja, hogy az új tanrendszer a szülőket teljesen hidegen hagyta, vagy azt, mit fentebb is érintünk, hogy a gyakorlati életpálya

választásánál nem járnak el elég körültekintően. Mert a ki a görögöt tanulja az okvetlen tudományos pálya választására van kötelezve, vagy van rá igazi tehetsége, vagy nincs. Az új törvénynek ezélja pedig éppen az, hogy a tanuló már 15—16 éves korában vezetessé, arra a térre, melyen magát a társadalomban legsikeresebben érvényesítheti.

A már megtörtént esetekre nézve ez uttal post festa beszélünk, de hisszük, hogy jövőre az életpálya megválasztásánál mindkét irányban nagyobb figyelmet fognak a szülők tanusítani.

A tiszai ev. egyházkerület közgyűlése.

A tiszai ev. egyházkerület ez évi közgyűlése augusztus 27—29. napjain Jolsván tartatott meg. Gömörmegyének ezen kies fekvésű pontja az egyetlen lévén az egyházkerületi közgyűléseket sorrend szerint befogadó 13 város között, a melyeknek vasúti összeköttetés, másrészt pedig, hogy a jolsvaiak igaz magyaros vendégszeretettel szinte versenyeznek a gyűlési képviselők szives látásában.

Aug. 26-án, délután 4 óraker történt Horka vasúti állomástól a tömeges bevonulás a diadalkapu és fasorokkal díszített Jolsvára. Péchy Tamás ker. felügyelő urat, kinek beiktatása 14 év előtt éppen itt történt, betegsége miatt nélkülözünk kellett; de megjelentek Zelenka Pál püspök ur, a főesperesi kar teljes számban, Bánó József, Szontagh Pál, Szentiványi Árpád, Radvány István, Fabiny Ferencz, dr. Schmidt Gyula esp. felügyelők, Duka Róbert, Bornemisza László alispán, Groó Vilmos, Hámos László, Marton János, Kubinyi Géza stb. valamint lelkészek, tanárok és tanítók nagy számban.

Ugyanezen nap hátralevő óráiban, valamint a következő reggelen különböző bizottsági ülések tartattak d. e. 10 óráig, midőn 6 papjelölt vizsgázott, még pedig Kovács, Kolbenheyer, Honczey jesus; Vicsián, Friedrich és Kármán jó eredménnyel. — A délután 3 óraker megtartott ker. gyámintézeti közgyűlést a gyámintézeti istentisztelet követte, melynek szölká Bartholomaeusz László csetnik lelkész alesperes, Zsid. III. v. 12—14. szentige alapján azon akadályokul, melyek a gyámintézetet fejlődésében hátráltatják: 1. Az egyházas nevelés hiányát. — 2. A vallás tökéletlen ismeretét és 3. a bün által megrontott szívet tüntette föl. Erre a megállapított programm a városháza tanástermében a ker. előértekezletre hivatott; majd pedig este műkedvelői színi előadással s utána táncmulatsággal szórakozott.

TÁRCZA.

Az ifju Tomparól.

(Folytatás.)

Tompa Mihály az 1832/3-iki tanévre iratkozott be a sárospataki „iskola” növendékei közé a Csengeri József rektorsága idejében. Nem lesz talán érdektelen, ha az akkori iskolai anyakönyvből kiírom a következőket: Nov. 17. Nomen: Mich. Tompa. Aetas: 14. Religio: H. C. Praesens. tutor v. curator: Michael. Locus habitatiónis: Igriczi. Comitatus: Borsod. Conditio: Nobilis. Studium: Grammat.

Láthatjuk ebből, hogy a grammatikai, a mai első osztályba iratott be. Egyetlen hibás adat, hogy 14 évesnek van beírva. Hogy miért, nem keresem, de ez nem döntheti meg azt, hogy ő mégis 1817-ben született, mert a ki behozta, akár apja, akár Bihari vagy bárki más, csak szörazokozottságból vagy esetleg azért, mert nem tudta biztosan: diktálta az évet a rektor-professor tola alá hibásan.

Az osztályok akkoriban ily sorrendben következtek egymásután: elementariások, (mai progymnasium), conjugisták (I. gymn.), grammatisták (II.), alsó syntaxis (III.), felső syntaxis (IV.), rhetorok (V.), poeták (VI.), oratorok (VII.), logikusok (VIII.), publikusok (mai első éves jogászok), ezeket „nem togatus”-oknak is hívták; és togatusok (ez 1—8 év), továbbá az „Esküdt Deák”-ok, minden évben tizenketten, kik az egyes tanárok mellett segítettek.

Tanárainak nevét egész pontosan nem tudom források hiányában megállapítani, de egy néhányat nevével, kikről hogy tanították — kétségbevonhatatlan adataim vannak — mégis idejegyzem. Ezek: Károlyi István, Bakó Dániel, Csoma Mihály és Majoros András.

Tompa Mihály Patakon is jó tanulónak vált be. Első sohasem volt, de mindig az első tíz között. Pedig sok nyomorral kelle küzdenie. A Szentimrey fiuk mellett volt kezdetben, de nem mint nevelő, — hisz azok idősebbek voltak, — hanem mint „mendikans”, mint inas. Aljas munkákat kellett végeznie s mégis alig kapott annyit,

hogy tanulhatott volna. Éhezett, fázott, nyomorgott, hordta a Bodrog sikos partján kifelé a vizet, tisztította az urfiak eszmiáit azért, hogy tanulhasson. Horatiusnak, a nagy római költőnek mondását igazán rá lehetett alkalmazni: „Multa tulit, fecitque puer, sudavit et arsit”. A jöltevő család adománya csak annyit ért, hogy nem halt meg éhen. Sem a földműves nagyapa, sem a szegény iparos apa, sem pedig tanítója Bihari uram nem segélyezhették anynyira, hogy gondtalanul élhessen. De az ő tanulásvágyát nem fojthatta el sem az iskolai szigor, sem a nélkülözések és nyomorúságok. Vig kedélyét nem veszté el, türt és remélt . . . De nagy volt ám aztán az öröm, midőn az év végén 1833. július 10-én hazament Igritzibe a jeles bizonyítvánnyal. Jó szívvél fogadták Igritziben, Rimaszombatban s mind a két helyről reményekkel, jó tanácsokkal bocsátották ismét utnak. S Tompa csak türte tovább is a „mendikans”-ság hitvány igáját. Egy izben a Somossy professor fiaival mellett is inaskodott s akkor tanult az utcai lámpa gyér világánál vagy a kályhalyukban a parázs kétes fényénél. (Somossy e háza S-Patakon most is áll még Kovács-utca 146. sz. alatt.)

De minél inkább nagyobb lett a fiu, annál kevesebb lett anyagi gondja. Igaz, hogy most is a legszegényebb sorsu tanulók között volt, azért még sem élt oly nyomorban, mint előbb. Azonban most meg egy tanárja keserítette el anynyira, hogy az iskolát odahagyta s kiment praeceptorára. A tanár Csoma Mihály volt, szenvedélyes, érdes és pedans férfiú, bár lelkes és kitűnő tanító vala. Azonban pálczával tanított, mely még az akkori kor keretébe illett be. „Hozzatok be egy kive vesszöt a jövő órára”, volt szavajárása. Egy izben, ki tudná már azt, miért, Tompát is megakarta pálcázni. Erről kering az az adoma, hogy midőn Tompa lefeküdt, hogy ártatlanul el vegye a sós vízbe áztatott vesszö csapásait, roppant elkeseredésében jambusos sorokban kiálta fel: „Borulj el nap, mely engem verve látsz!” E tanárjának szigora volt tehát a legnagyobb oka annak, hogy az 1837—38. tanévre elment praeceptornak. A praeceptorságot azonban nem kell összetéveszteni a rektorsággal. A praeceptorokat a rektoriára kimenő togatus diákok vitték

magukkal, s ez csak egy évre terjedhetett, s a ki tovább volt künn, többé az iskola növendéke nem lehetett. Ilyen praeceptornak ment ki Tompa is Fehérvármegyébe, Sárbogárdra. Szerintem tehát nem áll az, a mit Szász Károly mond, hogy „egy vagy két évre” mentek ki a praeceptorok, mert határozottan és megbízható kutforrásból tudom, hogy csak egy évre terjedhetett az. Tompa ekkor a humán tudományok első osztályába ment volna, vagyis a mai 6-ik osztályból ment Sárbogárdra. Pénzt ugyan nem sokat gyűjthetett, de elég volt arra, hogy tanulmányait tovább folytatására ösztönözze. Láttá, hogy a tanítóskodás nem neki való pálya, látta, hogy ha nyugodtan akarja élni napjait, akkor feljebb kell neki törekedni a falusi iskola kathedrájánál. Nem fejlődő, hanem fejlett elmeket tanítani volt ő hivatva.

Különben a bogárdiak igen megszerették a praeceptor Tompát, mert élénk, mozgékony és vidám kedélyű ifju, adomázni, dalolni, mulatni szerető diák volt a társaságban, de annál komolyabb, esendesebb, ábrándosabb a természet nagy templomában, hová most is szeretett kijárni s az emberek társaságából elvonulva elmékedéssel és olvasással töltöni idejét. Szász Károly ugy véli, hogy Tompa szeretett írni kint a mezőn. Ezzel szemben én egy ma is élő tanuló társával azt vallom, hogy verset még Bogárdon nem írt.

A szép természet nyitott ege alatt elterülve a zöld pázsiton igen jól érezte magát, ha egy szép tavaszi vasárnapon a templomi istentisztelet után kijuthatott a mezőre, csak késő csillagos este tért vissza, pedig vasárnap vacsorája is volt. Ezt is feláldozta, hogy ábrándos lelke vágyát betöltve szívhassa az erdők vagy rétek virágainak illatát s előábrándozhasson a futó esermely loco-gása mellett.

Tompa praeceptorsága idejében a rektor Horváth Mihály pápai togatus diák volt.

„A sárbogárdi stinodi református nemes ekklesia jegyzőkönyve (1791—1857.)” igen szépen emlékszik meg a távozó Tomparól. E jegyzőkönyvben található az is, hogy mi volt a bogárdi praeceptor fizetése.

A ker. közgyűlés aug. 28-án reggeli 8 órakor kezdődött. Farbak József ker. főjegyző lélekemelő imája után püspök ur hivatalosan bejelentvén Péchy Tamás ker. felügyelő urnak betegséggel megokolt emaradását, a világi társelnöki széklet Szentiványi Árpád, mint hivatalban legidősebb esp. felügyelő foglalta el, a közsajnáltra gyengélkedő ker. felügyelő urhoz pedig az ösztönt táplált ragaszkodás jelenl. táviró utján részvét-nyilatkozat küldték. — A megjelölésben akadályozott dr. Markó Sándor egyik ker. jegyző Horik József theol. dékán-tanárral helyettesítvén. — Farbak József a ker. főjegyzőségéről helyajjal főesperessé történt megválasztása miatt lemond, de a közgyűlésnek ovációszertzen nyilvánuló bizalma és kérelme maradásra bírja. — Mélt. püspök ur kifejezést adván azon közmegejébennek, melyet a hazai egyházunkra oly gyors egymásutánban súlyosodott veszteségek idéztek föl; majd pedig azon kijelentés kapcsán, hogy e tekintetben a világi egyháznagyok példáját kívánja követni, az égető szükségét képező lelki-szűz fizetési köz-alap kezd-ményezésére az első 100 frtot, s a gyámintézet rendelkezésére két szegény lelkész segélyül szintugy 100 frtot felajánlván, leteszi a gyűlés asztalára első püspöki jelentését, melynek folytán a király ő felségének, a kevésből oly sokat áldozó püspöknek, a Glosius-Artner-féle segélyosztó bizottságnak s a jelentésben egyenként megnevezett jötevőknek hálás köszönet szavaztatik; a főesperesek az egyházi visitatio folytatására fölbívatnak; a Lutner-társaság szélesebb körű fölkarolásba ajánlatik s a személyesen beköszönő új esp. felügyelő; Fabiny Ferenc s két új főesperes Farbak József és Schönviszner János szívvelyesen és rokonszenvesen üdvözöltetnek.

A tárgyalás további folyamán a Debreczenti szept. 12-én meglátogató király elébe, Péchy Tamás ker. felügyelő és Zelenka Pál püspök vezetése mellett hódoló küldöttség nevezeték ki, melynek világi tagjai magyar díszruhában főgnak megjelenni. — Ugyanezen küldöttség van hivatalba képviselni az egyházközséget szept. 14-én Gönczön a Károli emlékünnepe is. — Az elhunyt Geduly és Szeberényi püspökök emléke jegyzőkönyvileg megörökítették. — Diesönlt Czékus István püspök irányában az egyházközséget közgyűlés kiolthatatlan kegyeletét utjabban az által nyilvánította, hogy a megboldogultnak két ezer forintig terjedő költséggel díszes sírlemlék felállítását elhatározta, özvegyének pedig a püspöki fizetésnek a f. é. május 31-ig terjedő kegyeljes évenyedet, — és június 1-től kezdve a ker. nyugdíjintézetű pénztárból évenkénti egy ezer frt nyugdíjat szavazott meg. — A ker. zsinati bizottságnak az előmunkálatokra vonatkozólag beterjesztett véleménye elfogadtván, a zsinati költségere már ez évben két ezer frt tökécsítették. — Az eperjesi collegiumnak bizottságilag kidolgozott új szervezete elvi helyeslés mellett visszaadott az eljár. ker. bizottságnak oly utasítással, hogy a kollégium egyik szerves alkatrészt képező jogakadémianak, ugy is mint a hazai ev. egyház egyetlen ily. nemű tanintézetének fennállhatása ezéjjából módot és eszközt jelöljön ki. — Jeszenszky Pál iglői főgm. tanárnak nagy sensatitót keltett róprata tárgyában, az ottani egyház kérelmére delegált bíróságul szavazattöbbséggel a gómóri esp. törvényszék jelöltetik ki. — Az elkeresztelésre vonatkozó miniszteri rendelet öröndetés tudomásul vétetik.

A görög nyelv tanítására nézve elfogadatik a tanári értekezlet azon javaslata, hogy e tekintetben a gymn. fenntartó testületek autonóm jogkörükben intézkedhetnek. — Az érettségi vizsgálatokról előterjesztett jelentés kapcsán megkeresetnő határozatott a közoktatási kormány; utasítána a kormányképviseletet, hogy tartózkodjanak oly negatív álláspontot elfoglalni a vallástani érettségi vizsgálatnál szemben, mint az legközelebb Rimaszombatban történt, s továbblen tiszteletben tartásik egyházegetemünk e részben fennálló jogerős határozatát. — A népiskolai vallástani köz-könyvre kiirt pályázat a jövő évi husvét-ünnepig meghosszabbították. — A jövő évi gyűlés helyéül Poprád-Pelka tétetnek ki. — Kiosztattak a segélyek és ösztöndíjak s letárgyalattak több kisebb érdekű ügyön kívül a különböző testületi intézetekről szóló jelentések.

Megemlítendő még az aug. 28-án a fürdő helyiségében rendezett díszbald, melynél a folszolgálatot Jolsva szépei teljesítették s melyen egymást érték a lelkes és szellemes felköszöntők. A búcsúzás 29-én délelben történt

azon óhajttással, hogy ha Jolsva még egyszer látni kívánja kebelében az egyházközséget, adjon az isten neki — vasutat.

A tanítói nyugdíj-törvény revíziója.

Tudvalegyőleg a tanítói nyugdíj-törvény revíziója, mely az orsz. tanítói gyűlés alkalmával különösen nagy-mérvű mozgalmat keltett, mely több mint huszezer tanító nagy érdeklődésének tárgyát képezi, tervezetük.

Ezen a megyebeli tanítókat, úgy mint iskolafentartókat is egyaránt érdeklő és fontos kérdéshez akarok hozzászólni.

E kérdés már több félreértésre adott alkalmat. — Némelyek úgy mondják, hogy a nyugdíj-törvény eredeti intenciójának módosítása nem tervezetük. — mások pedig ellenvéleményben vannak. — Azt állítják, a mint egyes fővárosi lapokban is lehet olvasni, hogy a közoktatási miniszter a törvényjavaslat előmunkálata alkalmával már három pontra nézve állapodott meg, még pedig úgy, hogy azon tanítók, a kiknek évi fizetése nem üti meg a 300 frt törvényes minimumot, a hiányzó összeget az orsz. tanítói nyugdíj-alapból kapják. — továbbá, hogy a tanítók évi nyugdíja 300—600 frtra emelkedhessék fel, — végre, hogy illetékeik két frtra szállitassanak le.

Az első pontot illetőleg csak helyeselni lehet, ha a közokt. miniszter gondoskodik a szegény, elég rosszul és hálátlanul dotált s sok nélkülözéssel küzdő tanítók sorsának enyhítéséről; ha gondját képezi, hogy a népoktatási törvény illető pontja, mely a tanítók évi fizetését 300 frt minimumra szabta meg, egyszer valahára végrehajtsák, a tanítók megkapják azt, a mit számukra régebbi törvény biztosít, mert utóvégre is, mint minden törvényt, nem azért csinálták meg a honatyái, hogy a papíronon heverjen, hanem, hogy végrehajtsák, orvosolja a régi bajokat, gyógyítsa a régi sebeket s könnyítse meg a tanítók nehéz helyzetét. A törvény végrehajtás nélkül hiábavaló, mézes madzag, a melyből a szegény tanító és családja jól nem lakik.

De viszont, ha csakugyan abban történt megállapodás és az tervezetük, hogy a 300 frt minimummal nem bíró tanítók a nyugdíj alapból kapják a hiányzó összeget, ezt már szerintem senki sem helyeselné. ez méltó felháborodást kelthetne nem csak a tanítók, hanem a nyugdíj illetékeket évenként fizető iskolafentartó testületek körében is.

Mert hát mi is a nyugdíj-törvény eredeti intenciója? Az, hogy a nyugdíj-alapból nem a szolgálatban, hivatalban levő, munkaképes, hanem az öreg, kiszolgált, munkaképtelen tanítók, a tanítói özvegyek és árva nyugdíjaztassanak és segélyeztessenek, ami természetes dolog, mert ellenkező eset annyit jelentene, mint nyugdíjat adni annak, a ki még dolgozni képes, és elvonni attól, a ki a munkára már képtelen és testi, lelki nyugalmat kíván és érdemel s gondatlanabb életet legalább életének öreg vagy végnapjaiban.

Azután ki köteles a tanítónak a törvényben megszabott és biztosított 300 frt minimumot fizetni? En ugy tudom, hogy nem a nyugdíj-alap, mely a tanítók és szegény egyházak mint iskolafentartó testületek pénze is, hanem magok az iskolafentartó testületek azok, a melyeknél a tanítók fizetése nem üti meg a 300 frtot. — Okos ember csak nem mondhatja, hogy a tanító maga az iskola fenntartója, vagy hogy egyik egyház a saját befizetett illetékéből fizesse a másik egyház tanítóit.

Azt senki se vonhatja kétségbe, hogy az a nyugdíj-tőke azoké, a kik befizették: a tanítóké, az egyházaké, egyes községeké, mint fizető iskolafentartóké, hogy tehát a pénzt más ezétra fordítani, mint a melyre fizetetik, nem lehet. Az államé csak oly arányban, a milyen arányban az alaphoz hozzá járul. Maga a kormány pedig csak kezelője a nyugdíjalapnak és pedig a nyugalmazott tanítók özvegyek és árva javára, mely ezéltől az igazság és jog megsértése nélkül eltérni senkinek sem szabad.

Hiszen nagyon is szép dolog volna, hogy a leginkább szegény tanítók és egyházak keserves filléreiből álló nyugdíj-alap, tehát magok a tanítók fizessék egymást az iskolafentartók helyett. — Ez legalább azután így nézne ki.

Az egyesület mindjárt megalakulása évében virágzásnak indult. Erről az ezen időbeli „Emlékkönyv” tesz is bizonyosságot. Főczélja vala a magyar nyelv művelése és a szavalás. Tartottak felolvasó estéket, bálokat, egyszerűen az „Ifjú-egyesület” volt ekkor az ifjak legvirágzóbb egyesülete. Az 1843-ik évben „szépműegylet” nevet vett fel. A névre különben nem sokat adtak, mert az 1843-ban megjelent „Pantheon” ez. ifjúsági zsebkönyv a kör „sáros-pataki nyelvmitvi társaság”-nak van nevezve.

Midőn Tompa I. éves diák lett 1839-ben, e virágzó egyesület megnyitotta előtte is, sem más téren, sem pedig az egyesületben nem vitt vezérszerepet. Ki tudja, mi tartotta vissza tőle? Lehet, hogy szerényesége vagy talán szegényesége, azonban, mint egyszerű köztág, nemcsak munkás, de kétségkívül egyik leghatásosabb tagja volt a kisdied társulatnak.

A jegyzőkönyv szűkszavú pontjai csak akkor emlékeznek meg Tompa Mihály munkálkodásáról, midőn már előtte az Athenaeum hasábjai is megnyitottak. (E folyó iratnak 1841-iki júliusi számában jelent meg első verse „Mohos váromlazonat” czímmel.) Nagy emberek életének minden mozzanatára érdekes, azért hozom hát fel mindazt a mi a „Szépmű egylet” jegyzőkönyvében róla található.

Az 1842. évi nyár 12-én, a társaság tizedik évi fennállásának emlékeztetőre tartott ünnepen T. M. is szerepelt, ki már akkor V-ik éves diák volt. Nincs ugyan feljegyezve az, hogy mi volt szereplésének tárgya, de valószínűleg „Péter király” ez. költői elbeszéléssel lépett fel. Ezt a költeményt Tompa Mihály a 40-es évek elején írta s 1841-ben valamelyik ünnepea Rozványon volt, mint ünnepi legátus s Mészáros József urnak, az ott lakó fiatal papnak is leírta emlékül. (megjelent először „Péter” e. a. az Abafi „Figyelője” 1881. évfolyamában. X. k. 85. lap.) A költemény egyszerű olvasására is láthatjuk, hogy a Kőlesey modorában írt ballada, Kőlesey modorában, ki e műfajt nálunk Bürger után honosította meg.

1843. jul. 19-én ez van feljegyezve Tomparól: „Hálás örömmel tapasztalá a társaság, miként könyvtára nagyobbitására egyes tagjai áldozatokkal is járulva, ez által fel-

Az nem lehet kifogás és ok, hogy a nyugdíj-alapnak évi 800.000 frt bevétele és csak 250.000 frt kiadása van s hogy a tőke már 7 millió frt.

Ha az Isten annyira megsegítette a hazai tanítósgot, hogy ily nagy alappal rendelkezik, a minék csak szívből örövendeni tudunk; ha ezt a nagy pénzhalmazt a legnagyobb szigorral, sok esetben végrehajtás mellett hajtották be, ugy hogy sok szegény tanító magától és családjától vonta el az illetékeket, akkor helyes és igazságos dolog csak az lehet, hogy azon arányban, a milyenben szaporodik a tőke, emeltessek a nyugdíj, munkaképtelen tanítók, özvegyek és árva évi nyugdíja és segélye. Rájok fér szegényekre. Most az a tanító, a ki 15 évi szolgálat után helyeztetik nyugalomba, évi fizetésre való tekintet nélkül 300 frt nyugdíj összegét után kap 50 percentet, vagyis 150 frtot. — Mit csinál ezzel a vagyonatlan tanító, a kiknek felesége és gyermekei vannak?

Vagy ha az özvegyeket vesszük, tudjuk, hogy egy-egy tanítói özvegy havi 7 frtot, s minden árva után havi 2 frtot kap. Hogy éljen ebből gyermekeivel, hogy miből neveltesse őket. Legfeljebb a világba szolgálói küldi, ő maga pedig tengődik és nyomorog, ha senki sem segíti. A mostani nyugdíj mellett tulajdonképen csak akkor kezdődik az élet fenntartás nagy gondja, a mikor a tanító nyugalomba megy vagy a tanító neje özvegyen marad.

Nem is hiszem, hogy a magyar kormány a nyugdíjtörvény eredeti intenciójától eltérni akarja, de sokan ilyen véleményben vannak. Meglátszik.

A revízió második pontja szerint lehet a nyugdíj állítólag 300—600 frt, de ugy, hogy az állami tanítók 30, a városi (községi) és felekezeti tanítók csak 40 évi szolgálat után léphetnek teljes fizetéssel nyugalomba. Ha ez áll, ez is kérem mire való? Miért akar más mértékkel mérni az államiaknak és mással a városiaknak és felekezeti tanítóknak? Avagy a városi vagy a mi felekezeti tanítóink nem oly szolgálatot tesznek-e vagy nagyobbat az államiaknál? Az állami tanítók egy nyelven tanítanak, az állam nyelvén mindenütt, a felekezeti tanítók legnagyobb része nem magyar ajku iskolákban anyanyelven, mely mellett a magyar nyelvet is kell tanítani, és pedig nemcsak mint kötelező tantárgyat, hanem ugy, hogy a gyermekeket magyarul beszélni és érezni is megtanítsák, tehát tanítanak tantárgyat és nyelvet, ez két feladat és munka is.

Továbbá míg az állami tanítók, teszem azt 60 gyermeket tanítanak, addig a városi, de főképe felekezeti és falusi tanítóknak sok helyütt 100—120 gyermek esik, sok ilyen tanító két iskolának való gyermeket is tanít, mert bizony hát a népoktatási törvény még e tekintetben is sok kívánni valót hagy hátra, de a fizetés mindig a régi, sőt rosszabb. Igazságos dolog, ha a városi és felekezeti tanítók nem lesznek az államnak mostoha gyermekei, annyival inkább, hiszen azok a felekezeti is elég sok pénzt fizettek már be a nyugdíjintézetbe.

A revízió harmadik pontja szerint állítólag a tanítók évi illetéke két frtra szállitassanak le.

Erre nézve két megjegyzésem van. Az egyik, hogy némely tanító nem is kívánják épen a nyugdíjilleték leszállítását, bármennyire nehezen is esik annak fizetése, mert tudja az okos ember, hogy idővel csak maga veheti hasznát befizetett pénzének, s hogy mennél nagyobb a jövedelem és tőke, annál nagyobb összegre számít, ha majd egykoron lép a katedrálról és leteszi a botot, csak ám aztán ilyen legyen a nyugdíja, hogy élete, a hogy ugy, nyugalmasabb legyen s ne legyen kénytelen sok befizetése és nagy munkája után vándorbotot fogni kezébe, mert otthon megélni nem tud.

A másik megjegyzésem az, hogy ha a nyugdíjalap oly nagy, hogy az egyik félnél az illeték már leszállitható, nem volna-e igazságos dolog, ha az iskola fenntartó testületek, nevezetesen a szegény egyházak is megszabadulnának az évi 12 frt tehertől s hasonló kedvezményben részesülneek vagy illetékeik legalább felére, évi 6 frtra szállitassanak le.

Gondolkozzanak ezekről azok, a kiknek van módjukban és kötelességük a tanítói nyugdíjtörvényt bőlesen és igazságosan módosítani.

Vitéz Lajos, ev. lelkész.

1839 márczius 13-án jött vissza Patakra, hogy folytathassa tanulmányait. Most már sokkal könnyebb volt élete, mint eddig. Legutóbb is mehetett, nevelősködött s egy kevés pénzecskét a praepetorságról is hozott magával, ugy, hogy iskolai dolgai mellett a műzsiának is áldozhatott.

Beállhatott a sáros-pataki ifjúsági „Szépműegyletbe” is. Legyen szabad itt egy kis kitérés tennem, hogy megismerkedhessünk ez egyesület irányával s körülményeivel.

Ezen önképző társulat kezdetben „Pataki ifjú egyesület” nevet viselt s 1832. május 26-án a következő ifjak alapították: Bakesi László, Bakó Mihály, Balla András, Bata Pál, ki még diák korában írt egy „Geometriai”-t s még egy pár évtizeddel ezelőtt Patakon használták. Bojtár István, Csanády Sámuel, Dudok Pál, Fodor Imre, György József, ki előbb kései tanár, majd sátor-alja-újhegyi s szatmárnémeti pap és szatmári esperes lőn, Harsányi Sámuel, Hegyi Mihály, Hegyi János, Huzrik Lajos, Kanócz András, Károly István, ki mint alelnöke vala a társulatnak, vagy mint ők nevezték: altitoknok, Kajdócsy István, Kovács János (K.), Kovács János (M.), ez utóbbi a gymnásium számára írt egy „Számant”-t s az szintén sokáig használták a pataki főiskolában. Király Mihály, Kiss Ferencz, Kun Miklos, Makkai Adam, Mariássy Pál, Mecey Mihály, Mészáros József, Nagy József, Nemes Lajos, Orban István, Ormós László, ki ez időben kétségkívül a leghatásosabb tagja vala a társulatnak. Orsz Pál, Paksy István, Papp György, Pataky János, Pethő István, Rátkay József, Rugócs János, Saári Gábor, Szabó Sámuel, Szathmáry Király Pál, Keneze Bertalan, az örökké vítiim poéta, Szeremlei Gábor, Tolnay József, Janka József, Váradi József és Wurga János, ki a társulat első elnöke volt, s már diakorában nyert az akadémiánál, s ki később a nagykörösi főgmásium igazgatója lett s jeles tankönyv-íróvá fejlődött ki.

Ezeknek a nemes alapítóknak neveit egyrészt azért írtam ide, mert Szász Károly, midőn azt mondja, hogy: „az önképző kör, melyet Szemere Bertalan, Papp Endre, Ormós László alapítottak volt... stc.” hibás adat után indúl, a mennyiben Papp Endre nevet az alapítók közt nem találjuk.

virágztatásán nemes kebellet munkálkodnak. Ugyanis Tompa Mihály ur a könyvtár növelésére ajándékozta a társaságnak Czuczor verseit stb... Kicsiny adat, de költőnek egy szép oldalát, áldozatra készségeit és önzetlenségét mutatja. — 1843. őszelő 17-én ez: Következő gyűlésre szavalni ajánlkozta Szathmáry K. József és Karsa János; felolvasásra Pásztor Dániel és Tompa Mihály. 1843-ban az évzáró ünnepe „Béla király és a bujdosók” ez. balladáját szavalá el. — 1843. őszelő (szept.) 24-én „Két öreg” ezimű munkáját olvasta fel. Még ez ének november 26-iki gyűlésén ajánlkozott ismét felolvasásra s decz. 2-án olvasta fel humoristikus elbeszélését, melynek czíme: „Urambátyám és én.” Az 1844. január 28-án megígért olvasást febr. 11-én tartotta meg s „Csörsz árka” volt felolvasásának tárgya. — „Az aranyhal és halász” ez. népregejét 1844. márcz 17-én olvassa fel a „Szépmű egylet” ülésében, s még e hó 31-én „A hős és kardja” ez. munkáját. — 1844. július 10-én a könyvtár megvizsgálására küldettek ki Fodor Pál, Tompa Mihály és Csider Károly. — Az 1844. jul. 16-iki örömmünnepe ismét „Csörsz árka”-t szavalta el.

Látjuk tehát, hogy Tompa szorgalmas tagja volt a társulatnak, s ezáltal kivívta magának pályatársai becsülését. Verseit az egyes önképzőkori gyűlésekben szavalták is, a mi a legnagyobb elismerés lehet egy ifjú pályatárs részére. Patakról való eltávulása után is tisztelet tárgya volt Tompa Mihály. Szép példája ennek az a jegyzőkönyvi pont, mely arról emlékezik meg, midőn az Eperjesről eljött Kerényit Tompa bevezette a „Szépmű egylet” 1845. febr. 2-iki ülésére. Ez szoról-szóra így hangzik: „A kárpáti kedves dalos Kerényi Frigyes és kit oly szívesen mondunk magunkénak: Tompa Mihály, gyűlésünket személyes jelenlétükkel szerencsésítették; vajha több ily látogatókat fogadhatna egyesületünk!” Érdekes megjegyezni, hogy épen ezen gyűlésen szavalá Csider Antal T. M. „Temetés” ezimű költeményét.

A fiatal költő híre, midőn már az Athenaeum közölgött verseit, kicsapott az iskola falai közül, s a vidéken is olvasgatták a jeles pataki togtatók diák műveit.

(Vege következik.)

Értesítés.

Van szerencsém a gazdaközönséget tisztelettel kiértesíteni, hogy Sántori Miksa úrnál, (Budapest, V., Zrínyi-utca 1. sz.) 100 vagon Thomást-salakt készletben van, s az szept. hó végéig szállítható. A megrendelések sorrendben teljesítenek, azért hívom fel a gazdáink figyelmét, hogy a megrendelésekkel ne késedelmezzenek, hogy ezen készletből esetleges szükségleteiket fedezhessék.

A salakliszt ára: métermázsáki 3 frt 20 kr Budapesten a vasúthoz szállítva. (Az országos gazdasági egyet követelése mellett sem kerül ez idő szerint olcsóbbá.) P.-Apáti, 1890. szept. 1-én.

Vajda Gyula, t. g. e. titkár.

Törvényszéki esernök.

Végtárgyalások

Szeptember hó 10-én. 1. Zsarólassal vádolt Krets Sámuel. — 2. Gondatlanság által okozott emberölés vétségével vádolt Helezmanovszki János. — 3. Lopással vádolt Zeman András és társai elleni végtárgyalások.

Szeptember hó 11-én. 1. Lopással vádolt Kurek János. — 2. Lopással vádolt Mazsó Zsuzsanna. — 3. Súlyos testi sértés büntetével vádolt Vímisz Mátyás elleni végtárgyalások.

Meghívó.

A rimaszombati egyesült prot. főgymnasiumban az 1890—91-ik tanév ünnepélyes megnyitása f. hó 7-én (vasárnap) d. e. 11 órakor lesz az intézet tornasarnokában, melyre a t. ez. szülőket, gyámokat vagy ezeknek helyetteseit általában a tanügynek barátait tisztelettel meghívom.

Rimaszombat, 1890. szeptember 2.

Bodor István, igazgató.

Pelybeli hírek.

Meghalt-e a leányzó, vagy csak alszik? E kérdést intézhetnők a helybeli műkedvelő társulat választmányához, mely évek óta nem ad magáról semmi életjelet. Ez idő szerint nemesak arról volna szó, hogy városunk közönségének a közelgő őszi idény alatt néhány kellemes estét szerezzen az a műkedvelő társaság, melynek képességéről több alkalommal már előnyös tapasztalatokat szereztünk, de az is napi rendben van, hogy az országot s különösen vármegyénket a lefolyt hetek alatt sújtott szerencsétlenségek enyhítésére városunk lakossága némi áldozattal tartozik. — Ez áldozathozatalra semmi sem volna czélszerűbb, mint egy műkedvelői előadás pl. a balofalvi tüzkárosultak javára. Reméljük, hogy a társulat közelebbről a eszelekvés terére lép s a szerencsétlenség könnyűnek letörülésére meg fogja hozni áldozatát.

Esküvő. Chászár Andor helybeli órási mester szerdán, szeptember 3-án esküdött örök hűségét a helybeli róm. katolikus templomban Németh Juliskának, Németh László kir. trvszéki teleklönyvezető kedves leányának.

Andrássy László, városunk derék fényképésze, kit megveszte a legelőnyösebben ismernek, a nyáron körutat tett. Ez utjában megfordult Csetneken, Jolsván, Putnokon stb. hogy azon városok közönségének igényeit kielégíthesse, hol fényképezési műtermek nincsenek. Andrássy felvételei mindenütt kitűnően sikerültek s művészetével a provinciális fényképezők nivóján jóval felülemelkedik, miről kirakatai tanuskodnak. Különös elismerés s inezett fényképeit illeti, minek folytán megérdemli, hogy a külső alakját megörökíteni szándékozó közönség teljes partfogásában részesüljön.

Táncmulatság. Vasárnap, szeptember hó 7-én d. e. 3 órakor tartja a rimaszombati polgári olvasókör ifjúsága e nyáron az utolsó táncmulatságot a Széchenyi-kertben 30 kros bemeneti díj mellett.

A rimaszombati általános temetőkező egyesület e hó elején megkezdte hivatalos működését.

A jolsvai honvédszázalaj tegnap a szabadban töltött pár órai pihenés után városunkon átvonult, a Losoncz felé vezető úton: Nyitrára.

Öngyilkosság. Augusztus 29-én reggel felakasztotta magát Papp Gusztáv iszákos szabó az alsó-rimpartti kertek között az egyik kert kerítésére. Halva szállították a megyei közkórházba.

Kutba bukott aug. 28-án, az országos vásárról hazafelé indulva. Szabadka pusztán egy Szeleze vidéki földművelő ember viznerítés közben az országút mellett lévő mély kutba bukott. — Halva huztak ki és beszállították a megyei közkórházba.

Tejárulás. A kurinci földműves iskola gazdaságában nagy mennyiségben előállított tiszta minőségű tej, melynek jóságáról személyesen győződünk meg, városunk egyik bolthelyiségében lehet kapni literenként 7 krajával. A tejet fejtés után azonnal literes és kétliteres üvegekbe helyezik el. A tej rendkívül jó és tisztán kezelt. A ki nem hiszi, tegyen kísérletet Kohn Adolf jánosí-utcazi üzletében.

Varmegyei ajándékok.

Hymen. Weiszer Samu sajó-gömöri polg. isk. tanár múlt hó 31-én eljegyezte Velky János hosszuszói ev. lelkész kedves és szeretetre méltó leányát Irént.

F. hó 21-én Tornallyán Nagy Pál esperes, Csabay Pál papi, b. Nyáry Sándor és Sárközy Gyula világi tanácsbírák által felbontván az egyházmegyei gondnoki és papi tanácsbírói hivatalokra beadott szavazatok, az eredmény az lett, hogy a beadott 43 szavazatból a gondnoki hivatalra Farkas Abrahám 33, a papi tanácsbírói hivatalra pedig Ruskay Gyula 26 szavazattal lett megválasztva.

Kazinczy Ferencz, irodalmi és történelmi tekintetben felette fontos munkájának, saját naplójának, melyet fogsága idejéről maga a hallhatatlan érdemű író szerkesztett, egyik igen érdekes kéziratát találta meg Koreny Gyula a Kóburg uradalom főerdő mestere. A kézirat ugyanazon írással 142 lapra terjed, a szöveg közt a budai, bécsi-újhegyi, kufsteini, és munkácsi börtönök egyes helyiségeinek, tárgyaló termeinek elég bőséges tollrajzaival. Egyik lapra be van ragasztva egy darabja azon ruhának, melyet

a nagy költő börtönében viselt, miből arra lehet következtetni, hogy a kézirat magától Kazinczytól származik, mi annyival inkább lehetséges, hogy a naplónak az akadémia könyvtárában is három eredeti példánya van meg, melyek az akkori sajtóviszonyok következtében Kazinczy saját kezétől származtak.

Kücsinyek műkedvelői előadása. Ifj. Járossy Endre tiszolezi áll. iskolai igazgató-tanító múlt hó 20-án Szent István napján tanítványaival műkedvelői előadást rendezett az iskolai könyvtár javára. Előadták a „Gazdag rokon.” „A levél” és „Mátyás diák” című darabokat. Mint ottani levelezőnk tudatja, a kis műkedvelők pompásan megállották helyüket, mi legfőbb érdemük vezetőjüknek ifj. Járossy Endre tanítónak tudandó be. A tiszolezi közönség lelkes támogatása mellett a szép czélra 71 frt gyűlt be. (Beküldetett).

A balofalvi tüzvész pusztításáról utólag arról értesültünk, hogy összesen 96 ház lett a lángok martalékává: ezek közül 80 épület az első magyar általános biztosító társaságnál volt biztosítva, egy pedig a Foneziárnél. Az első magy. a. b. társaság megbízottja a kár felvétel a napokban már teljesítette s így a nagy nyomorban jutott nép még a hűvös idő beállta előtt ismét új hajlékok építhet magának azon tizenöt gazda kivételével, kik vagyoniukat nem biztosíthatták.

Ismét tűz. Várgedét e hó 30-án ismét tüzvészely fenyegette. Szerencsére a fellobbant esőr elhamvadása körül a lakosság erőfesz. óvó intézkedéseket tett Náray János és Vályi Gyula vezérlete alatt, minek folytán a tűz tovább nem terjedhetett.

Losonczai reminiscenciák. Ily cím alatt jelent meg a „Rozsnyói Híradó”-ban egy bennünket érdeklő cikksorozat, közöljük belőle a következőket: „Gömörből az én losonczai tanulmányom ideje alatt a következő egyének tanulnak ott: Ott végezte a jogot Hevessy Bódi m. g. pedig kintünően, esinos szolid gavallér fiatal ember volt, a Vattay-féle piaci nagy házban lakott. Aztán ott voltak: Nagy Gáspár és Kalas Károly Vályból, az utóbbi Homokay alatt — mint poeta — esinos verseket írt, nem egy verse jutott az „Érdemkönyvbe.” Török Károly, Nyerges Károly, Kálmán Károly, Szűcs Károly, Lányi Károly, Benyo Lajos, Soós Pista, Zehery Gábor, Abonyi Pál és János testvérek, Nagy János, ki tanító lett, most főnállé U-Panyiton és Kovács András mind rimaszombati fiúk. Török Károly szénior s a két syntaxis ideiglenes tanítója, Nyerges Károly mendikánsok kurátora lett. Ki hitte volna akkor, hogy az első a szegények intézetébe jut, a második pedig rimaszombati városi hajdu lesz. — Szűcs Károly mint ritkaság ifju rendre hódította a női szíveket, ugyszint Soós Pista is; — amaz kapitány lett a forradalomban s most is esinos ember, Rimaszombatban trvszéki hivatalnok; ez a forradalom után az anyai háznál sorvadásban esett s meghalt, Kálmán Károly hatalmas merész botos gyerek, Lányi pajkos eleven fiú, Benyo Lajos ezeknek elmenté szelíd, szerény mint egy szemérmes leány, Zehery Gábor jótanuló, de öntelt, arrogans, Abonyi Pál szorgalmas derék ifju, mind két testvér trvszéki tisztviselő Rimaszombatban. — Ott voltak még Angyal Sámuel Pelsőczről, Kecskeméthy Bálint, az akkori uzapanyiti tanító, Kecskeméthy Dániel öcsese, válthatlan társak a néha messze-menő esintevésekben, mindketten elzüllettek. Marton Rudó, Marton Berezi és Vonga-Pál mindhármán Csetnekről, Berezi most is ott lakik mint jegyző, Polczay Józsi a jánosii molnár fia Homokai alatt observátor, később Patakra ment, m.-kászonyi tanító, majd ottani földbirtokos lett; Batty Ábel Harmacsról egy tisztes özvegy ref. papnénál, Hajasné asszonyomnál lakott, most Borsodmegyében él. Hevessy Kálmán Kálosáról kedves jó tanuló gyermek volt, Hanván gazdálkodik. Fülöp János és Héthy Antal Héthől, az első volt a legidősebb losonczai diák, hová Patakról jött. Erőteljes testalkatu, nagy szakállas bajszos meglelt ember, kántus prézes; őt a „fundusok alkalmával” le nem verte a bór, bár mennyit ivott, a pálinkát sem tartotta rangján alólinak, ugyanazért szokása volt így szólni a kis diákhöz: „van egy krajezárom, adj hozzá még nyolezat, hadd hozatok egy ital pálinkát.” Héthy Antallal egy szobában lakott a gicsi utczában Sallai becsületes szürszabónál. Fülöp tanító lett Poszobán, majd Tamásiban, az utóbbi helyen halt meg; egy dolog volt a mi büszkeségét képezte haláláig, t. i. hogy Csider Károly tanuló társa volt Patakon s két élvezeti cikket szeretett a pálinkát és a bagót. Héthy Antal könyvvéltő lett a putnoki népbanknál, e sok ideig buzgón folytatott hivataláról lemondott, most Borsodmegyében kedvező körülmények között él. Itt volt továbbá Tóth Samu mihályfalvi tanító fia, jó tanuló szegény fiú, ki a folyó évben halt meg mint serki lelkész; Osváth Rafus Imoláról, sok ügyesség volt benne, mindent megcsinált fából, sőt a szabáshoz is értett, erős testalkatu jó fiú volt; Kriston László és György, továbbá Lovas Jani Dulházáról; Biró Laci és Nagy Károly Reeskről, az első trvszéki hivatalnok lett Rimaszombatban s ott halt meg s az utóbbi felhagyott a tanulással s most Csoltón földműveskedik: — Nagy István és Nagy János testvérek Iványiból, mindketten felhagytak a tanulással s hazamentek szántani és vetni; Nagy Gida Runyából, ez is visszatért az ősi telekbe; Kálniczky Laci, kinek apja zsípi pap volt; — Pongó Pál és Laci testvérek Oldalfalából; amaz igen jeles ember lett, ez elzülött; Lipsei Lajos, kinek atyja zubogyi, majd berzétei lelkész volt, kitűnően tanult, korán elhalt; Szombati Dániel, a hasonnevű agtelki lelkész fia, mint tanuló halt meg. — Lenártfalából Csizy Miklós contra-scriba lett, Losonezról Sárospatakra ment teológusnak, onnan kijött Imolára tanítónak s itt megnősülvén szakított a papi pályával, előbb héthi, majd eszi s végre vályi jeles tanító lett; Csizsár Péter Csizből, Palugyay Ferdinánd Gömör-Panyitól, mindkettő gazdász, az első mint gazdasági intéző több uradalomban működött s működik ma is, az utóbbi gazdatiszt; Anderkó Pál és József Otrokoeshól amaz tszéki hivatalnok Rimaszombatban, ez mint diák heves szenvedélyének lett szemorú áldozata. — Szép számmal tanulnak tehát a losonczai lyceumban Gömörből, számszerint negyvenhatan, de lehet hogy valamely többen is, mert némelyiknek nevé az azóta lefolyt hosszú idő letörölthette emlékezőmem táblájáról. — E 46 losonczai tanuló közül már csak 24-en élnek, ugymint: Hevessy Bódi kálosai földbirtokos, Nagy Gáspár f.-vályi földbirtokos, Kalas Károly alsó vályi magázó, Török Károly a rimaszombati szegények házában, Szűcs Károly rimaszombati trvszéki hivatalnok és honvéd százados, Benyo Lajos rimaszombati városi aljegyző, Marton Berezi csetneki városi jegyző, Batty Ábel borsodmegyei magázó, Hevessy

Kálmán hanvai földbirtokos, Héthy Antal volt könyve- most Borsodban gazdaságvezető, Lovas János rimaszombati magázó, Nagy Károly esoltói földműves gazda, Nagy István és János iványi földműves gazdák, Nagy Gida runyai földműves gazda, Csizsár Péter gazdasági intéző Miskolczi; Palugyay Ferdinánd gazdatiszt Tarjánban; Anderkó Pál a ki- vályi Rimaszombatban, Abonyi Pál és János szentén tiszt is lők Rimaszombatban; Nagy János volt tanító, most főnállé van Uzapanyiton; végül én, ki e visszaemlékezést írom, régi tanuló társaim közül egyedül vagyok Isten szolgája.

Talált kincs. Tornallyán a kir. járásbírósig udvarán a múlt napokban gödör ásás közben fölhelyzetben egy férfi esontváiz maradványaira akadtak, még pedig alig 20 centiméternyire a föld felületétől; mellette volt egy kés és ruhájának több ölmegombja; alig van kétség, hogy az illető valamely büntény áldozata lett mintegy 30—40 év előtt.

Otrokoeshan augusztus 27-én tüzi láma izesztette meg a nagyobb részét gépnél dolgozó népet. Nevezetesen ismeretlen okból a Gotthard Iván egyik eloyta-csomoja lángot vetett. Szerencsére azonban hírtelen elfoltta s így a leirhatatlan ijedségen kívül nem történt semmi baj. El nem mulaszthatjuk ez alkalomról megemlíteni, hogy egyetlen szívattyu nincs az egész faluban. Így, ha az erősen fújó szélnek kedve tartotta volna csak egyetlen sziklát is a szertelett száraz tetőkre vinni, összetett kezekkel kellett volna nézünk falunk elpusztulását. Felhívjuk erre az illetékes hatóság figyelmét!

Nyilvános elszámolás. A tiszakerület ev. nyugdíj-intézet alapítókéjének gyarapítására”, aug. 27-én megtartott műkedvelői előadás alkalmával a bevétel: jegyek után = 232 frt 10 kr; felülizetésből = 53 frt 10 kr, névszerint: Zelenka Pál püspök 8 frt 80 kr, Szentiványi Árpád esp. fel. 8 frt 80 kr, Remenyik Pál 10 frt, Kulmann G. 5 frt, Czékus László 4 frt, Hámos László 3 frt 80 kr, Kubinyi Géza 1 frt 50 kr, Remenyik Ede, Farbaki József, Kachelmann Valter, Gaszner Sándor, Csernok Rezső 1—1 frt, Fűkő János, Szládek Ignác, Bradóka Károly, Hönseh Géza, Nagy Soma, Rohács Lajos 60—60 kr, Bánó József 80 kr, Pauks L., Jurin Samu, Pazár István 50—50 kr, Balhazár Antal 30 kr, összesen a bevétel: 285 frt 20 kr...kiadás: 163 frt 20 kr, marad a jótékony czélra 120 frt — Midőn van szerencsém a n. érdemű közönség előtt ezekben elszámolni, egyszersmind kérem az Isten gazdag áldását a kegyes adakozókra. Jolsva, 1890. aug. 30-án. Ratkóvszky Árpád, pénztárnok.

Vegyes hírek.

Isk lai értesítés. A nagyváradi kir. jogakadémiában a beiktatások és beiratások az 1890—91 tanévre f. évi szeptember 1—11-ig bezárólag eszközöltek, még pedig az igazgatónál 1—8-ig, az egyes tanárok külön névjegyzékébe legkésőbb szept. 11-ig bezárólag, ezen napon tui a felvétel csak külön engedély alapján történhetik. A tandíj előzetesen lefizetendő, vagy a mennyiben a joghallgatók a felmentésre igényt tarthatni vének, az ez iránti folyamodványok a tanári karhoz czimezve, mindjárt a beiratáskor az igazgatónál benyújtandók. A tandíj anyagi forint, a hány óra hallgattatik hetenkint, s legalább 20 óra hallgatandó. — A pót-és ismétlő vizsgálatok f. évi szept. 9-től 13-ig tartanak. — A „Veni Sancte” szeptember 15-én lesz, a nyilvános előadások szept. 16-án kezdetnek meg. — Kelt Nagyváradon, 1890. aug. 20-án. Az igazgatóság.

A dohányjövődék Magyarországon. Mióta a pénzügyminisztérium a dohányjövődéket bizonyos fokig a minisztérium többi ügyeitől elválasztotta s annak önálló működési kört biztosított, folytonos emelkedésben van a dohánytermelés, mely egyszersmind fokozatosan emelte az azzal járó jövedelmeket, mint azt az eredmények mutatják. 1886-ban beváltatott 327 ezer m. m. 87-ben 466 ezer, 88-ban 451 ezer, 89-ben 523 ezer m. m. dohány. Ezért bevett az állam 1886-ban 32 millió, 87-ben 34 millió, 88-ban 34 millió és 89-ben 36 millió forintot, mely összegekből a beváltási áron felüli tiszta nyereség 1886-ban 19 millió, 87-ben 22 millió, 88-ban 24 millió és 89-ben 25 millió forint. Azon körülményből kifolyólag, hogy a folyó év első felében már 18 millió forint jött be, bizony lehet következtetni, hogy az év végeig a folyó évre előirányzott 37 millió frt teljesen be fog folyni.

Felelős szerkesztő: **Dr. Veres Samu.**

Kiadó-tulajdonos: **Dr. Bernat Istvan.**

Magán-hirdetések.

Egy zongoratanító, ki az énekoktatásban is kellő képzettséggel bír,

és mint ilyen már több éven keresztül egy nagyobb vidéki városban sikerrel működött, ezt bizonyítványokkal is képes igazolni, ohajtana városunkban letelepedni. — Ugy a zongora mint az énekből órát venni ohajtók a napnak bármelyik szakában jelentkezhetnek.

Cím: **a kiadohivatalban.**

Hirdetmény.

2182. sz. — A **Pádár** községben gyakorolt italmérsi jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889 évi 45896. sz. igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §-aihoz képest az egészség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül 1890. évi szeptember hó 17-ik napján d. e. 9 órája a kir. törvényszék 14. számú hivatalszobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítetik, figyelemzetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A rimaszombati kir. törvényszék, 1890. évi július 15.

Török.

kir. tszéki elnök.

Feledy.

kir. tszéki jegyző.

Hirdetmény.

2180. sz. — A **Meleghegy** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. ügy. miniszteri rendelet 9. és 10-ik §§-ához képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember 17. napjának d. e. 9 óra** a kir. tszék **14-ik sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. július 15-én.

Török, **Feledy,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Hirdetmény.

2067. szám. — A **Szilice** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. Igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10-ik §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember 27. napjának d. e. 9 óra** a kir. tszék **17. sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. július 8.

Török, **Cseh,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Hirdetmény.

2690. sz. — A **Gyubákó** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. ügy. miniszteri rendelet 9. és 10-ik §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember hó 9-ik napjának d. e. 10 óra** a kir. törvényszék **14. sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. aug. hó 16.

Török, **Cseh,**
törvényszéki elnök. törvényszéki jegyző.

Van szereném a t. közönséget értesíteni, hogy

ügyvédi irodámat

Budapestről Tornallyára (Hevesi Bertalan ur házába) helyeztem át.

Tisztelettel:
2—3 **dr. Ferderer Jakab,**
ügyvéd.

Hirdetmény.

2674. sz. — **Drabszko** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. Igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember hó 9. napjának d. e. 10 óra** a kir. törvényszék **14. sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. aug. hó 16.

Török, **Benkovics,**
kir. törvényszéki elnök. kir. törvényszéki jegyző.

Hirdetmény.

2701. sz. — A **Antalfala** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. Igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember 9. napjának d. e. 9 óra** a kir. tszék **14. sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. aug. 16-án.

Török, **Benkovics,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Hirdetmény.

2355. szám. A **Szalóc** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. ügy. miniszteri rendelet 9. és 10-ik §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember hó 30-ik napjának d. e. 9 óra** a kir. tszék **17. sz. hivatal** szobájába kitűzetett.

Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. augusztus 26.

Török, **Feledy,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Regáléváltáság Vidéki takarékpénztári részvényeket, bankrészvényeket, állam-papírokat, sorsjegyeket, részvényeket, betétjegyeket, zálogjegyeket a legmagasabb árak mellett vesznek és legjutávosabban eladok.

könyvny birtokosait ezennel tisztelettel értesítem, hogy

1. A regáléváltáság kötvényeit,
2. Az ezekre szóló utalványokat,
3. A még nem utalványozott, de a magas miniszterium által helyben hagyott egyezségeket a legjobb ár mellett vesznek és legjutávosabban eladok.

és papírokat, sorsjegyeket, részvényeket, betétjegyeket, zálogjegyeket a legmagasabb árak mellett vesznek és legjutávosabban eladok. Kivánságra teljes titoktartás mellett a papírokat mérsékelt kamattal a legmagasabb pénze-öleg is nyerhető.

Keresek

tisztességes — bármily rangu vagy rendű egyéneket — kik sorsjegyeknek részletfizetés mellett való eladásával foglalkozni óhajtanak.

Legmagasabb jutalék

és
FIX FIZETÉS
biztosítatik.

Pénzbetétek

kamatotzatása!
Alulírott bankház elfogad

pénzbetéteket
melyek után

5° kamatot

fizet.
A betétek előleges felmondás nélkül bármikor visszafizettetnek.

LŐRY J., BANKHÁZA,

Budapest, Hatvani-utca 17-ik szám.

Alapított 1876-ban.

3—10

Alapított 1876-ban.

Hirdetmény.

2691. szám. — A **Gyurgyóvka** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. Igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember 9. napjának d. e. 10 óra** a kir. tszék **14. sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. aug. 16.

Török, **Cseh,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Szagtalan és nyomban száradó

10 mtrre
1 kgr.
1 fnt 50 kr.

Fed minden
régibb színt

Christoph Ferenc
SZOBAPALLÓ-FÉNYLAKK

Lehetővé teszi, hogy a szobák a mázolás alatt i használtatassanak, mivel a kellemetlen szag és a lassú, ragadós száradás, mely az olajfestékek és az olajtaknak sajátja, elkerültek. Emellett a használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvonzana fényt. Még kell különböztetni:

színezett szobapalló-fénymázt,
sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akár csak az olajfesték fedi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi vagy új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolás stb; van azután

tiszta fénymás (színezetlen)
új pallókra és parketre, mely csupán fényt ad. Különösen parketre s olajfestékekkel már bemázolt egézen új pallókra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fedi el a famustrát.

Postaosomag, körülbelül 35 négyzetmtr. (két közepnagyságu szobára való) 5 fnt. 90 kr., vagy 9¹/₂ márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktárak vannak, ide küldendők. Mintamázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a több mint **1850 éve létező gyártmányt** okfelé utanozzák és hamisítják, s sokkal rosszabb, s gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzászerezik.

Christoph Ferenc,
A valódi szobapalló-fénymáztok feltalálója és egyedüli gyártója,
Prága, K. Berlin.

Kapható Rimaszombatban: **BRAUN**
2 **ZSIGMOND** kereskedésében. 10

Hirdetmény.

2692. sz. — A **Otilia** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §§-aihoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember hó 9-ik napjának d. e. 10 óra** a kir. törvényszék **14. számú hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A rimaszombati kir. törvényszék, 1890. évi aug. hó 18-án.

Török, **Cseh,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Hirdetmény.

2688. szám. — A **Dolina** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §§-aihoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890-ik évi szeptember hó 9-ik napjának d. e. 10 óra** a kir. törvényszék **14-ik számú hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A rimaszombati kir. törvényszék, 1890. évi aug. hó 16-án.

Török, **Cseh,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Malom bérbeadása.

235. sz. — A pelsüci közbirtokosság tulajdonához tartozó pelsüci, vizerőre épült, jó karban levő 4 kerekű malom kender-törővel együtt, 1891. év január 1-től számitandó 3 egymásutáni évekre a f. év szeptember 9-én d. e. 10 órakor a helyszínen nyilvános árverés útján bérbe fog adatni. — Bérleni kívánók azon értesítéssel hivatnak meg, miszerint a feltételek addig is a közbirtokossági igazgatónál megtekinthetők, s hogy a bántapénz 80 forintban van megállapítva.

Pelsücz, 1890. augusztus 22.

2—3 **Az igazgatóság.**

Hirdetmény.

2689. sz. — A **Forgácsfa** községében gyakorolt italmérsési jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. sz. igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10-ik §§-hoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül **1890. évi szeptember 9. napjának d. e. 10 óra** a kir. tszék **14. sz. hivatal** szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

Kir. tszék Rimaszombat, 1890. aug. 16.

Török, **Benkovics,**
kir. tszéki elnök. kir. tszéki jegyző.

Tessék meggyőződni a felől, hogy a

valósággal a legkitűnőbb szer mindenféle féreg ellen, minthogy — mint semmi más egyéb szer — meglepő erővel s gyorsan irt ki minden létező férget, hogy még csak nyoma sem marad.

De a vásárlásnál tévedésbe ne essünk, hanem határozottan **Zacherl J. névvel ellátott, üveges valódi Zacherlint** kérjünk.

Sohase tessék a be nem csomagolt port, vagy félrevezető utánzásokat valódi gyanánt elfogadni. Eppen ne mulasszuk el a Zacherl-mel együtt

30 krért egy Zacherlin-megtakarítot

is vásárolni, mert ezzel a legújabb főtálatl porthintó készülékkel oly szemebetűnő hatást érünk el, hogy általa a **palacska tartalma ugyszólván megháromszorozódik.**

Kapható a következő czegeknél:

Rimaszombatban: Tibély S. A., Hamaliár Károly és Liszka József gyógyszerész, Diekmann Armin és Stech Kálmánál.

Dobsinán: Gömöri Sámuelnél. 10—10

Jolsván: Hoffman Miksánál.
Losoncson: Kirchner Danó, Kirner József, Szlavy Lajos, Zwidt J. V. és fia, Pokorny Lajos és Lutoeska Danónál.

Nagy-Róczen: Dedinszki J. és Nandrassy Gy.-nél.

Nyustyan: Groszberger Ignácznál.

Pelsüczön: Pártos Miksánál.

Putnokon: Fekete Nándor gyógyszerésznél.

Rozsnyon: Fábry Károly, dr. Pösch József gyógyszerész, Varga és Langhoffer F.

Tiszolcson: Böhm Józsefnél.

Tornallyan: Urszinyi S. gyógyszerésznél.